

DANIEL: Datering og forfatterskap

Lars Olav GjØra

Tradisjonelt har Daniel blitt datert til Daniels egen tid (500-tallet f.Kr.) med Daniel selv som forfatter. Likevel er det i dag "bred enighet om at deler av boka og slutfØringen kan dateres til 167–164 fvt." (snl.no) Wikipedia sier videre:

Det kritiske syn som det er størst enighet om, forstår forfatteren av teksten som en anonym forfatter som levde i den makkabeiske perioden under Antiokos IV Epifanes i løpet av 100-tallet f.Kr. og som satte sammen oldtidslegender med en pseudepigrافي bestående av «visjoner». Mer konservative bibelforskere har imidlertid opprettholdt den historiske jødisk-kristne tradisjonen at Daniel, hovedpersonen i fortellingen fra 500-tallet f.Kr., også er den historiske forfatteren av teksten.

Denne oppfatningen ble først betvilt av filosofen Porfyrios (233-305 e. Kr.) som i 15 bind rettet et voldsomt angrep på kristendommen og blant annet mot Daniels bok. Porfyrios forsøkte å sortere ut alt som var overnaturlig fra Bibelen, og hevdet at Daniels bok [...] måtte være skrevet etter Antiokus IV Epifanes (som styrte i 175-164 f.Kr.) ettersom den i detaljer beskrev historiens gang fra landflyktigheten og fram til denne tid i kapittel 11. Denne kritikken ble tilbakevist av kirkefedrene, men ble uansett tatt opp igjen av filosofen Spinoza. Ektheten av Daniels bok ble siden ikke trukket i tvil for alvor før på begynnelsen av 1700-tallet. To retninger har siden dominert debatten; den ene fastholder at Daniel var inspirert av Gud og profeterte Guds budskap; og den andre anser at boken har vært et forfalskning (eller skrevet under falske forutsetninger) av en ukjent jøde i Antiokus' tid, særlig grunnet de nøyaktige gjengivelser. Den sistnevnte holdningen har siden vært toneangivende blant moderne teologer.

Spesifikke ord

Noen av argumentene for en sen datering har vært bruken av noen spesifikke ord. I Daniel brukes "kaldeere" om en gruppe vismenn og ikke om etnisitet som ellers i Bibelen. Men historikeren Herodot (400-tallet f.Kr.) bruker samme ord om en gruppe prester som hadde noe av sitt opphav minst så tidlig som under Kyros (500-tallet f.Kr.).

Et annet argument har vært tre greske ord for musikkinstrumenter som brukes i kapittel 3. Man mente at dette pekte i retning av en sen datering (under det greske riket). Dette er ikke lenger noe problem ettersom arkeologiske oppdagelser har vist at gresk kultur hadde spredt seg og greske varer ble omsatt over hele oldtidens midtøsten fra 700-tallet f.Kr.

Språk

Lenge var språket også et argument for en sen datering, men nyere oppdagelser har problematisert dette. Senere studier har vist at arameisken i Daniel er såkalt "imperialsk arameisk" og kan stamme fra så tidlig som 600-tallet f.Kr. til 300-tallet f.Kr. Hebraisken ligger nærmest Ezekiel, Haggai, Esra, Nehemja og Krønikebøkene, altså fra Daniels tid og litt senere.

Seks av ordene man har ment var persiske avledninger har ikke blitt funnet etter 330 f.Kr., og noen av uttrykkene ble ikke forstått av oversetterne av Septuaginta senere på makkabeertiden. Ordene har vist seg å være gammelpersiske fra perioden før 300 f.Kr. og peker i retning av en tidlig framfor en sen datering.

Joyce Baldwin sier i sin Danielkommentar: "Det holder på å bli et akseptert faktum at dateringen av Daniel ikke kan bestemmes med lingvistiske argumenter, og at det økende antallet beviser ikke peker i retning av en vestlig opprinnelse [Judea] i det andre århundre."

Andre argumenter for den tradisjonelle dateringen

1. Det er ingen spor av en sen datering (og at innholdet dermed er fiktivt eller en legende) før nyplatonisten Porfyrios på 200-tallet e.Kr. Vi burde ha forventet en slik tolkning fra jødene dersom det var slik de forstod boka. At dette synet oppstod fra en kritiker som ikke trodde at forutsigelsene var virkelige, er verdt en tanke.
2. Jesus og Matteus kaller Daniel en profet i Matt 24:15. Heb 11:33-34 refererer til Daniels bok i en kontekst av andre historiske hendelser.
3. Det er gode argumenter for at GT-kanon var lukket ca 200 f.Kr., og det er vanskelig å forklare hvordan Daniel ble en del av GT dersom den ble skrevet på 100-tallet f.Kr. 1-2 Makkabeerbok fra samme periode ble f.eks. aldri en del av jødernes hellige skrifter. Det ville være overraskende om et pseudonymt skrift skulle bli akseptert i det hele tatt, og desto enda mer overraskende om det skulle bli mottatt som "Skriften" så fort det dukket opp, når alle ville visst at det nettopp hadde blitt skrevet.
4. Det eldste manuskriptet av Daniel er fra Dødehavsrullene (4QDanc) og er datert til ca. 125 f.Kr., altså ca. 50 år etter originalen skal ha blitt skrevet etter sen datering. Dette blir et problem for den historisk-kritiske oppfatningen om at bøkene har blitt redigert over tid og ikke ble "kanonisert" før lenge etter de var blitt skrevet. Roland K. Harrison sier at, basert på Dødehavsrullene, "kan det ikke lenger være noen som helst grunn til å anta at boken er et produkt fra makkabeertiden".
5. Hvis boka ble skrevet som en oppmuntring i forfølgelsene under Antiokus IV, gir det ingen mening å formulere budskapet som forutsigelser av fremtiden for å vise at Gud var i kontroll. Det ville ikke oppmuntre noen om det var skrevet i ettertid.